

Από τον Adam Smith στον David Ricardo

- Από την άκρατη αισιοδοξία του **Adam Smith**
 - An Inquiry in the Nature and Cause of the **Wealth of Nations** (1776)
- στις ανησυχίες του **David Ricardo** (1772-1823)
 - **Principles of Political Economy & Taxation** (1817)

ΒΑΣΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ: Κέρδος - Πρόσοδος

David Ricardo. Η Απειλή της Προσόδου (Economic Rent)

- Ζώνη 1: Κόστος = 10€ ανα τόνο, Ικανότητα παραγωγής = 100 τόνοι
- Ζώνη 2: Κόστος = 20€ ανα τόνο, Ικανότητα παραγωγής = 500 τόνοι
- Ζώνη 3: Κόστος = 30€ ανά τόνο, Ικανότητα παραγωγής = 1000 τόνοι

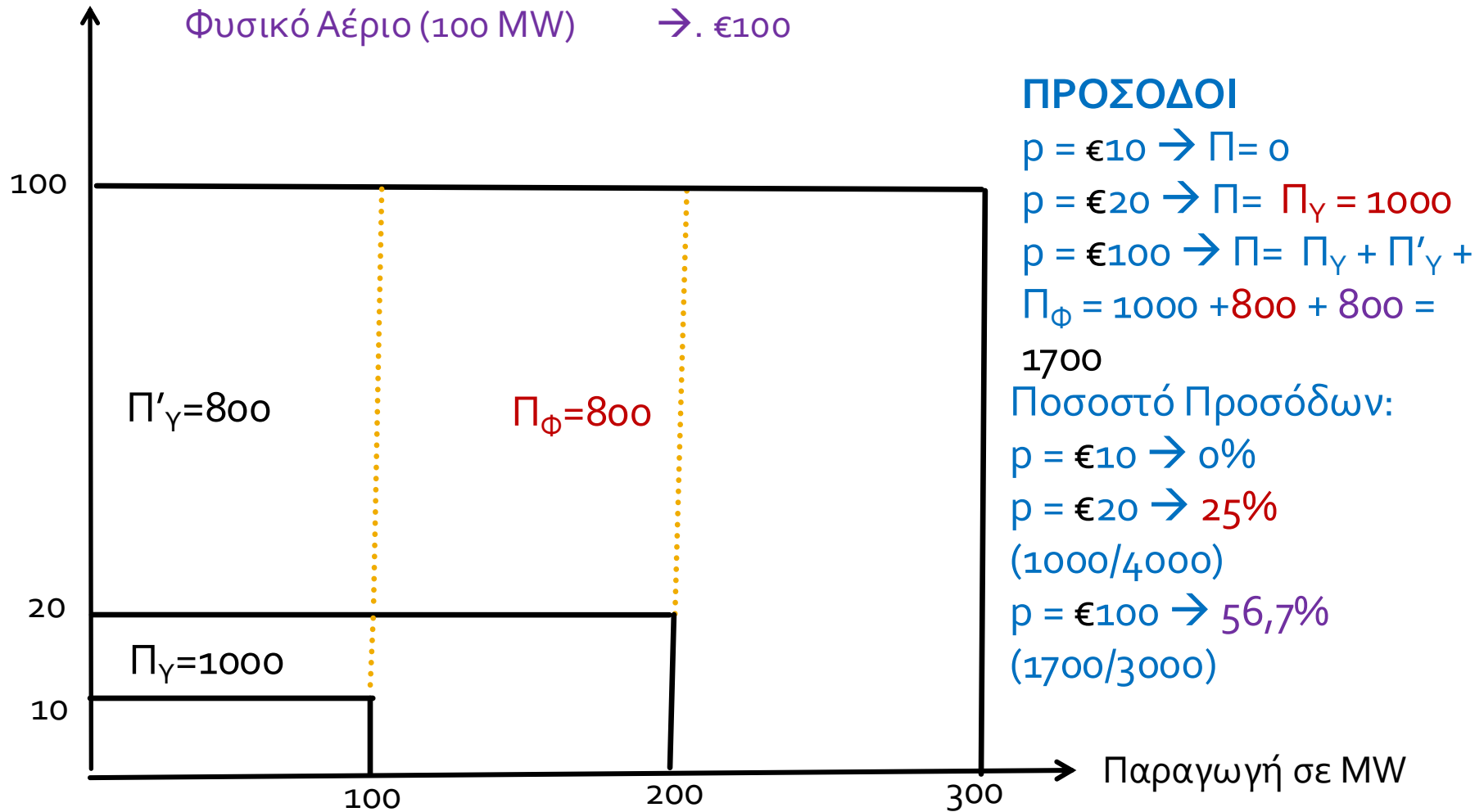
■ Ζήτηση	Τιμή	Ενεργές ζώνες	Πρόσοδος
<100	10	1	0
>100, <600	20	1&2	$Z_1 = (20-10)*100, Z_2=0$
>600	30	1&2&3	$Z_1=(30-10)*100,$ $Z_2=(30-20)*500, Z_3=0$

Ανάπτυξη → Αύξηση ζήτησης →

- Αύξηση Λόγου Προσόδων/Συνολικό Εισόδημα →
- ΚΡΙΣΗ

Αγορά Ηλεκτρικής Ενέργειας: Μια σύγχρονη περίπτωση προσόδου

€ ανά MW Υδροηλεκτρικά (100 MW) → €10 | Φωτοβολταϊκά (100 MW) → €20
 Φυσικό Αέριο (100 MW) → €100

Διαφορά Κέρδους-Προσόδου

- Κέρδος → Χρήματα που σου μένουν επειδή επιχειρείς → Ανταγωνισμός → επανεπένδυση
- Πρόσοδος → Χρήματα που εισπράττεις επειδή κάποιο περιουσιακό στοιχείο σου ανήκει → κανένα κίνητρο για επένδυση

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Συρρικνώνει το Κέρδος

Αυξάνει την Πρόσοδο

→ Πρόσοδος = Απώλεια για την οικονομία

→ Κέρδος = Κινητήριο δύναμη

Πως ορίζουμε την παραγωγική εργασία;

Γεωργική καλλιέργεια;

Ναι!

Παραγωγή σιδήρου;

Ναι!

Τζόγος; Λαχεία;

Όχι!

Παροχή δανείου;

Παιδεία;

Θέατρο;

Ο Ricardo απαντά με υπόδειγμα μίας οικονομίας με δύο αγαθά: καλαμπόκι και χρυσός (

- **3 κοινωνικές τάξεις:** Αριστοκράτες-γαιοκτήμονες (A), Εργάτες (E), Καπιταλιστές-εργοδότες (K)
- **2 κλάδοι:** Αγροί-καλαμπόκι και ορυχεία-χρυσός
- **Παραγωγή καλαμποκιού =**
 - Μισθοί αγροτών και εργατών στα ορυχεία
 - Απόσβεση κεφαλαίου (*Depreciation*): Καλαμπόκι που χρειάζεται για να αντικατασταθούν οι σπόροι της προηγούμενης χρονιάς
 - Επενδύσεις: Επί πλέον καλαμπόκι που μπαίνει στην παραγωγή
 - Πρόσοδος: Καλαμπόκι που παρακρατούν οι A
- **Παραγωγική εργασία =** Εργασία που παράγει το κεφαλαιουχικό αγαθό
- **Μη παραγωγική εργασία =** Εργασία που παράγει μόνο μη κεφαλαιουχικά αγαθά

Το Συγκριτικό Πλεονέκτημα του David Ricardo

- ΔΥΟ ΧΩΡΕΣ – ΔΥΟ ΑΓΑΘΑ
- Βρετανία-Πορτογαλία
- Υφάσματα-Τροφές

1. ΑΠΟΛΥΤΟ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ

- Έστω ότι η Βρετανία μπορεί να παραγάγει φθηνότερα υφάσματα και τροφές απ' ότι η Πορτογαλία
 - Πρέπει να παράγει και τα δύο;

Το Συγκριτικό Πλεονέκτημα του David Ricardo

- Έστω ότι η διαφορά κόστους παραγωγής υφασμάτων είναι 50%
 - Δηλαδή το κόστος ανά μονάδα στη Βρετανία είναι μισό του αντίστοιχου κόστους στην Πορτογαλία
- Έστω ότι η διαφορά κόστους παραγωγής τροφών είναι 10%
- Τότε, και οι δύο χώρες ωφελοούνται αν η Βρετανία παράγει ΜΟΝΟ υφάσματα και η Πορτογαλία μόνο τρόφιμα
- **ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ!**

Το πρόβλημα με το Συγκριτικό Πλεονέκτημα του David Ricardo

- Η Θεωρία Συγκριτικού Πλεονεκτήματος του Ρικάρντο υποθέτει ότι **το κεφάλαιο δεν «μεταναστεύει»** μεταξύ των 2 χωρών.
- Όταν το κεφάλαιο μπορεί να κινείται ελεύθερα, η θεωρία καταρρέει:
 1. Η κινητικότητα του κεφαλαίου υπονομεύει την εξειδίκευση
 2. Κούρσα προς τον πάτο
 3. Παγκόσμιες αλυσίδες αξίας και κατακερματισμός της παραγωγής

Πιο συγκεκριμένα...

- Όταν το κεφάλαιο μπορεί να κινηθεί ελεύθερα: Το κεφάλαιο ρέει προς τις χώρες με τις υψηλότερες αποδόσεις, ανεξάρτητα από το συγκριτικό πλεονέκτημα.
- Έτσι, καταρρέει η λογική της εξειδίκευσης, καθώς η παραγωγή μετατοπίζεται στις χώρες με το χαμηλότερο κόστος ή την υψηλότερη παραγωγικότητα και όχι σε εκείνες με συγκριτικό πλεονέκτημα.
- Π.χ. πολυεθνικές εταιρείες θα μεταφέρουν την παραγωγή σε χώρα με χαμηλότερους μισθούς ή φόρους, ακόμη και αν η χώρα αυτή δεν έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στον συγκεκριμένο κλάδο. Αυτό υπονομεύει τη λογική του συγκριτικού πλεονεκτήματος

Η κοινή ανάλυση Adam Smith & David Ricardo

- Καταμερισμός Εργασίας → Θεωρία Μεγέθυνσης
- Ανταγωνισμός = Πτώση τιμών στα «φυσικά» τους επίπεδα
- Θεωρία Αξίας → Εργασία
- Θιασώτες του ελεύθερου εμπορίου

Διαφορές Adam Smith & David Ricardo

- 1^η ΔΙΑΦΟΡΑ: Ricardo: Η Πρόσοδος ως Δυναμίτης στα θεμέλια των κοινωνιών της αγοράς
 - ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΔΕΝ ΛΥΝΕΤΑΙ ΜΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ!
- 2^η ΔΙΑΦΟΡΑ: Ο Ricardo διαχωρίζει παραγωγική από μη παραγωγική εργασία
- 3^η ΔΙΑΦΟΡΑ: Ο Ricardo αναγνωρίζει το Πρόβλημα της αξίας:
 - 10 τόνοι καλαμποκιού :
 - 1 μονάδα καλαμποκιού
 - 2 μονάδες εργασίας
 - 3 μηχανές
 - 10 μηχανές :
 - ο καλαμπόκι
 - 1 μονάδα εργασίας
 - 6 μηχανές

RICARDO: Τι γίνεται όταν ο μισθός αυξάνεται;
Αυξάνει η σχετική αξία του καλαμποκιού!!!

Karl Marx (1818-1883)

- ΜΙΑ ΖΩΗ... ΚΡΙΣΕΙΣ
- 1819-1821 – ΗΠΑ → Ευρεία χρεοκοπία τραπεζών, κατασχέσεις, αύξηση της ανεργίας
- Ο πανικός του 1825 – Βρετανία → Δεκάδες τράπεζες κατέρρευσαν
- Ο πανικός του 1837-1844 – ΗΠΑ → Η «τέλεια καταιγίδα» του Andrew Jackson → Εκατοντάδες τράπεζες & επιχειρήσεις χρεοκόπησαν
- ΟΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ του 1848-49

Karl Marx (1818-1883)

- Ο παγκόσμιος πανικός του 1857 – Ουκρανικός Πόλεμος & χρεοκοπία της Ohio Life Insurance & Trust Company
- Κρίση Overend, Gurney (1866) → Παρέμβαση Τράπεζας της Αγγλίας
- Ο παγκόσμιος πανικός του 1873 → Η πρώτη «Μεγάλη Ύφεση»
 - Σιδηροδρομικός κλάδος
 - Πτώχευση της τράπεζας Jay Cooke & Company, χρηματοδότη της Northern Pacific Railway
 - → παγκόσμια κατάρρευση → χρεοκοπίες, ανεργία, μεγάλες εργατικές απεργίες (π.χ. η Μεγάλη Απεργία των Σιδηροδρόμων του 1877)
- Ο πανικός του 1884 – ΗΠΑ & Γαλλία
 - Πτώχευση της Marine National Bank
 - Σκάνδαλο Grant & Ward (στο οποίο εμπλέκονταν ο πρώην πρόεδρος Ulysses S. Grant) →
 - κατάρρευση της γαλλικής τράπεζας Union Générale

Karl Marx: Εν αρχή ην ο Smith...

- Εξωτερική κριτική → Διαφωνία με τις παραδοχές/αξιώματα
- Εσωτερική κριτική → Μαθηματική/εμπειρική απόδειξη ότι οι παραδοχές (τα αξιώματά) σου ΔΕΝ οδηγούν (λογικά) στα συμπεράσματά σου.
- ΜΑΡΞ:
 - Συναισθάνεται πως ο καπιταλισμός είναι προβληματικός – αυτό-καταστροφικός
 - Επιλέγει να μελετήσει την πιο αγνή του μορφή για να κάνει την κριτική του πιο δυνατή
 - Άρα, θεμελιώνει τα πάντα στο μοντέλο του Adam Smith...το οποίο το πηγαίνει «πιο πέρα» (στη λογική όμως του Smith)

Karl Marx: Η Εργασιακή Θεωρία της Αξίας εξηγεί και τον μισθό!

- ΟΙ ΔΥΟ ΦΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΣ (Βιωματική & Ανταλλακτική)
- Αξία μίας μονάδας του εμπορεύματος X – ανάλογη του ανθρώπινου μόχθου που είναι απαραίτητος (δεδομένης της υπάρχουσας τεχνολογίας) για την παραγωγή μίας μονάδας X (Adam Smith)
- ΟΙ ΔΥΟ ΦΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Παραγωγική & Ανταλλακτική)
- **Αξία μίας μονάδας εργασίας** (π.χ. μιας μέρας εργασίας) - ανάλογη του ανθρώπινου μόχθου που είναι απαραίτητος (δεδομένης της υπάρχουσας τεχνολογίας) για την παραγωγή μίας μονάδας ... εργασίας!!!
- **Πως υπολογίζεται αυτός ο ... μόχθος;**
- Έστω $(\alpha, \beta, \gamma, \delta, \dots)$ οι μονάδες των αγαθών που χρειάζεται ο εργαζόμενος για να αναπαραχθεί καθημερινά.
- Πόση εργασία χρειάστηκε για να παραχθούν οι $(\alpha, \beta, \gamma, \delta, \dots)$; Έστω E . Τότε η αξία της μονάδας εργασίας είναι ανάλογη του E . Την ονομάζουμε **ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟΥ ΧΡΟΝΟΥ** ή
- **ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ.**

ΥΠΕΡΑΞΙΑ

- Η Άννα εργάζεται ως μισθωτή στην επιχείρηση του Βασίλη
 - Ο μισθός της είναι ανάλογος της αξίας της **$E = \text{αξία εργασιακού χρόνου}$**
 - Καθημερινά «εισάγει» **L** μονάδες της εργασίας της στις **N** μονάδες προϊόντος που παράγει η επιχείρηση
 - Η αξία των προϊόντων αυτών είναι ανάλογη του **L/N**
 - $L > E$
 - $L - E = S$, δηλαδή η **Υπεραξία** που παρακρατά ο Βασίλης
 - **Υπεραξία = Πρόσοδος + Τόκοι + Κέρδος**
-
- **ΥΠΕΡΑΞΙΑ: Το αποτέλεσμα των δύο διαφορετικών φύσεων της εργασίας**

Η πρώτη Θεωρία Οικονομικών Κύκλων

- Περίοδος ανάπτυξης *a la* Smith: Αύξηση της απασχόλησης, του ανταγωνισμού, αυτοματοποίηση, επενδύσεις
 - Τι γίνεται όμως κάτω από την επιφάνεια;
 - Κόστος Μηχανημάτων ανά μονάδα παραγωγής - c
 - Μισθοί ανά μονάδα παραγωγής - v
 - Υπεραξία ανά μονάδα παραγωγής - s
 - Αξία εμπορεύματος ανά μονάδα παραγωγής = $c+v+s$
 - Λόγος εκμετάλλευσης $\epsilon = s/v$
 - Λόγος κέρδους $\pi = s/(c+v)$

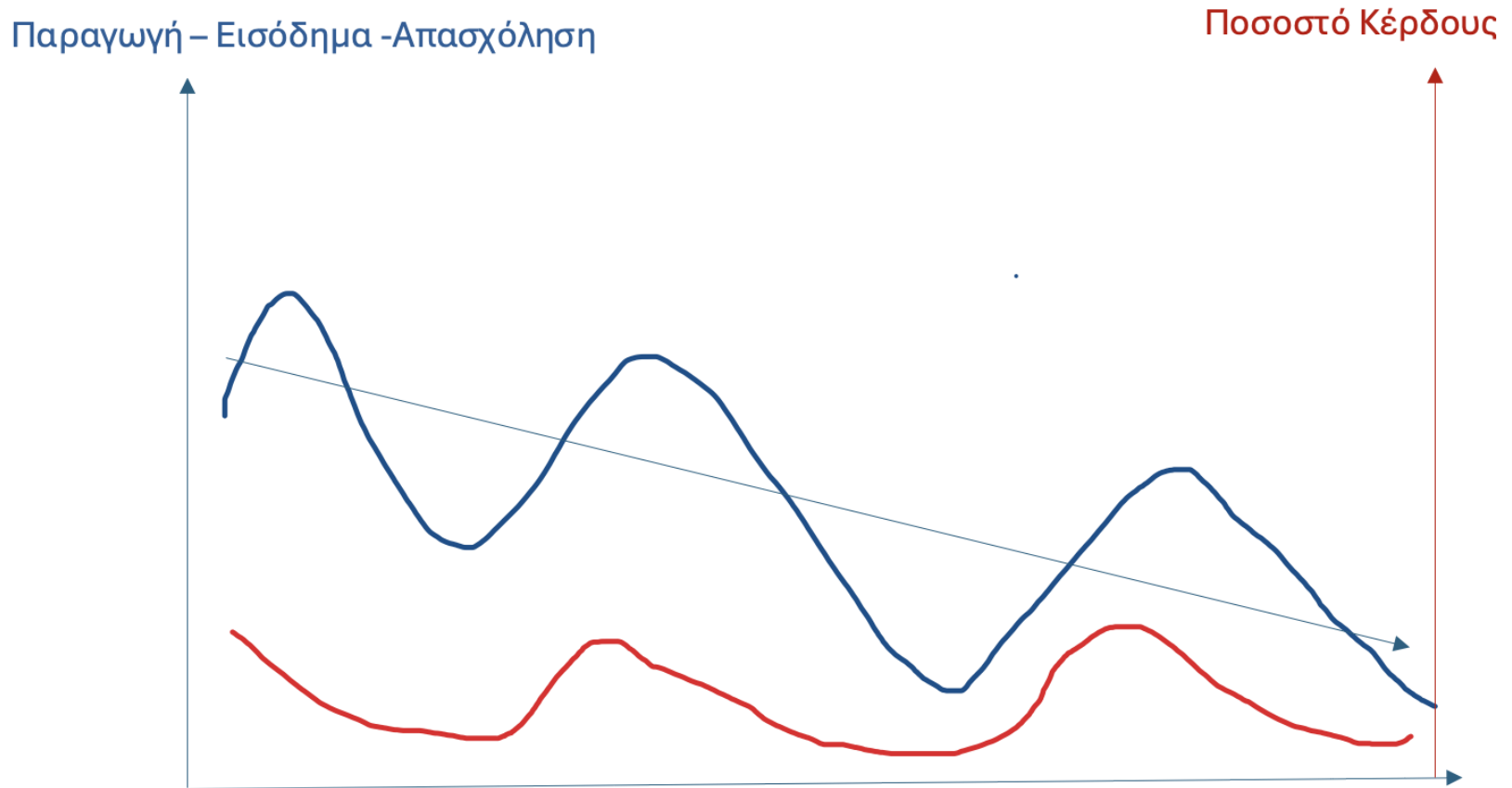
$$\pi = s/(c+v) = \frac{s/v}{c/v + 1} = \frac{\epsilon}{\kappa + 1}$$

όπου κ η **οργανική σύνθεση του κεφαλαίου** → συμμετοχή των μηχανών στην παραγωγή μιας μονάδας προϊόντος

Η πρώτη Θεωρία Οικονομικών Κύκλων

- **ΑΝΑΠΤΥΞΗ:** Επενδύσεις αυξάνουν το κ
- $\rightarrow$ ποσοστό κέρδους $\pi = \frac{s/v}{c/v + 1} = \frac{\varepsilon}{\kappa + 1}$ μειώνεται!
- Κάποια στιγμή, κάποιοι καπιταλιστές πτωχεύουν $\rightarrow$
- Εργαζόμενοι απολύονται
- **ΥΦΕΣΗ!**
- Μείωση επενδύσεων ρίχνουν το κ
- $\rightarrow$ ποσοστό κέρδους $\pi = \frac{s/v}{c/v + 1} = \frac{\varepsilon}{\kappa + 1}$ αυξάνεται!
- **ΑΝΑΚΑΜΨΗ**
- **ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ!**

Πτωτικά ποσοστά κέρδους – η ρίζα της Κρίσης

Και που είναι το πρόβλημα;

- Ακόμα κι ο πιο τέλειος καπιταλισμός παράγει ανεργία, φτώχεια και αναποτελεσματική χρήση των πόρων με ακριβώς τον ίδιο τρόπο που παράγει και εκπληκτική τεχνολογία, πληθώρα αγαθών κλπ
- Οι κρίσεις ανεργίας, η ύφεση, οι περιοδικές πτώσεις του χρηματιστηρίου, δεν είναι απόρροια κακής οικονομικής πολιτικής. Δεν είναι ατύχημα. Είναι απαραίτητες κρίσεις, βασικός μηχανισμός λειτουργίας του καπιταλισμού
- **Ο καπιταλισμός δεν είναι προβληματικός επειδή είναι άδικος. Είναι άδικος επειδή είναι προβληματικός/αναποτελεσματικός.**

Μονοπωλιακός Καπιταλισμός

- Σιδηροδρο-μανία –Ευρώπη 1840 | ΗΠΑ 1860
- Τηλέγραφος: Ευρώπη-ΗΠΑ - 1866
- James Clerk Maxwell – Εξισώσεις ηλεκτρομαγνητισμού (1861-2) →
- Ηλεκτροδότηση - τηλεφωνία
- Thomas Edison (1847–1931) → πρώτο κατοχυρωμένο μονοπώλιο
- Εταιρείες μεγαθήρια – Τράπεζες μεγαθήρια
- Henry Ford (1863-1947) → ιμάντας παραγωγής

Γιατί είναι πρόβλημα το μονοπώλιο για τον Smith;

- Καταρρέει το επιχείρημα του Adam Smith!
 - Οι πωλητές έχουν εξουσία επί των ποσοτήτων και των τιμών →
 - Ψηλές τιμές, χαμηλές ποσότητες
 - Η επόμενη μονάδα παραγωγής μπορεί να παραχθεί σε κόστος που κάποιος θα πλήρωνε αλλά δεν παράγεται! → ΑΝΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
- Περιπλέκει την οικονομική θεωρία!
- Δημιουργεί κοινωνική τάξη (ολιγαρχία) με υπερεξουσίες

Γιατί είναι πρόβλημα το μονοπώλιο για τους Ricardo-Marx;

- Δημιουργεί μια νέα μορφή προσόδου: μονοπωλιακά κέρδη
 - Διαφήμιση/ Μάρκετιγκ →
 - Δημιουργία τεχνητής σπανιότητας →
 - Κέρδη που δεν προέρχονται από παραγωγική διαδικασία
- Μείωση επενδύσεων | μισθών | οικονομικής δραστηριότητας
- Δεν εξισορροπούνται τα ποσοστά κέρδους μεταξύ κλάδων → «λάθος» τιμές

Οι υποστηρικτές των μονοπωλίων

THE SATURDAY ESSAY

Competition Is for Losers

If you want to create and capture lasting value, look to build a monopoly, writes Peter Thiel

By PETER THIEL

Sept. 12, 2014 11:25 a.m. ET

Χωρίς μονοπωλιακή ισχύ δεν υπάρχουν κέρδη
Χωρίς κέρδη δεν γίνονται επενδύσεις
Χωρίς επενδύσεις δεν υπάρχει τεχνολογική πρόοδος
Η έννοια της ισορροπίας είναι λάθος → μόνη ισορροπία
ο... θάνατος

Οι υποστηρικτές των μονοπωλίων

- Joseph Schumpeter (1883-1950)
 - Τα μονοπώλια γεννιούνται επειδή μας προσφέρουν σπουδαία πράγματα
 - Με το που αρχίζουν να μας εκμεταλλεύονται νέες εταιρείες παίρνουν την θέση τους
- Η άλλη άποψη
 - John Kenneth Galbraith → Περιστρεφόμενες πόρτες μεταξύ Κράτους-Μονοπωλίων (Τεχνοδομή)
 - Google-Doubleclick & Google Ventures

Η υπόθεση της Τεχνοφειουδαρχίας

- Νέα μορφή κεφαλαίου → Νεφοκεφάλαιο (Cloud Capital)
 - Όχι παραχθέν μέσο παραγωγής
 - Παραχθέν μέσο αλλαγής συμπεριφοράς
- Κατάργηση των Αγορών – amazon.com, skroutz.gr ως μη αγορές
- Εξαϋλωση των κερδών →
- Νέα πρόσοδος – ο εφιάλτης του Ricardo